

חדושי בבא בתרא פרק ראשון.

מחיל אדאשמינן כו' וקאי עד גמירא ואין הפרש כלל בין ב' לשוטים אלו כ"א והלשון כב' מפורש יותר. והטעם לשיט ב"ה כיון ש' מרמזים על לשון הב' במא' דכחש וי"ס כו' וכאן בד"ה מאי קמ"ל מפרש' אח' לשון הראשון וכל זה ק"ל: בגמ' אחר חזי ש"מ כו' ה"מ בטינה כו' וא"ד ה"מ בריכסא כו' אפשר לומר דאין כאן ב' לשוטים רק אלא' קמדייק דבא להראות לן דבר ללמד למקבל עליו לבטל כותל לחזירו ה"אך יבנה דהלא אחת לא ידעין דבר מה דהלא לא ידעין כי מתני' בריכסא מיירי ובטי' לה בטי כולי האי או איפכא וק"ל:

עוד בגמ' כיון דאיכא טעם יתירא קאי. אפשר לומר דהו"ד ליתרון הזה ולא משני כדלקמן דאבב תקר' ומעבידא קאי טפי משום דא"כ הוה קשה לן למה עבדו אחת טרקסן רחב ו' טפחים אחר דהוה לה די בחמשה טפחים ובפרט אי מקום אחת טרקס' הוה קודש קדשים הוה להם למעט בלשון יבולו אלא פ"כ דאף פ"י תקרה ומעבידא לא קאי כ"א פ"י טעם יתירה ודוק וחוה שלא כחוס' ו"ל:

בתום ד"ה מאי קמ"ל כו' אפ"כ דאדאשמינן כו' עד תימא הא קמ"ל כו' הנה רבים דמק' את פלגא בדברי תום' האלו ובתמיהתם עד שרטו להחליף קשה בדרך ולהביא תיבת תימא בתיבת תיב' פ"ע. ואי אומר דדבריהם יתפרשו הכא הכי דקשה להו על המקשן ועל הפרקן אשר תיב' אי מהתם ה"א בתמיסם בעלמא למה לא נאמר דאי מהתם ה"א על מנת לעשות גודא לא אחרני דאי הוה ידענא דבאש באת לחלוק לריכסא לעשות גודא משום היזק ראי' לא אחרנא לחלוק כלל ולא עשינו קנין וא"כ אף השתא דעשינו קנין הוה קנין בטעם וחוור להיות י' שניט שוין בצלר דודאי ביהוה י' שניט שוין בצלר אף כן כאלו היזק ראי' וק"ל. ואי תימא היזק הוה אפשר לומר דהוה יכול לחזור מן הקצן הלא לקמן תיבין אבל בזמן ששניהם רחוקים כו' וע"כ דנא לומר דאם ראה לחזור מהקצן דאיט יכול דא"כ מאי קמ"ל בשליט חוזר דיתלוק. דאי מהא לא ארי' דהספא איטעריכא ל' וכחצי הקודש כו' כדבסמך ודוק ותמלא:

ע"כ בגמרא דיקא נמי דקמני של ג' טפחים מכלל דאיכא זוטרא ש"מ. אפשר לומר דליכא למימר מכלל דאיכא רבב' דהלא פ"כ מתני' דין אי בוסר' מג' טפחים ובהדי סיד הו' ג' טפחים או ברחב ג' טפחים מיירי בלא סיד אבל לא יותר מן ג' וא"כ בלשון סנא הסס סתם אחר דלא מנינו שיפור דלבב' כ"א במתני' דין ב"ב פ"כ בוא' שיפור דתני הכי קמייירי וא"כ א"כ דאיכא זוטרא וסנא בוסר' קמייירי א"ש הא דמפרש הסס של ג' טפחים דלא תימא דמיירי בלבנה דזוטרא מן ג' כמו הכא אבל א"כ דליכא דזוטרא מן ג' אלא גדולות י"ס א"כ למה האריך הסס לפרש דהלא אפי' אחר בוסר' הוה ידעין דמיירי ב' כמו מתני' דהכא דאיירי ב'. ודע דהרי"ף והמור פסקו כאלו נפשט הכא בן וסידן ובאשר כתבתי א"ש ודוק:

עוד בגמ' א"ל רבינא לר"א גבו וזוי ומתני מאי כו' לבא' י"ס לדקדק מאי האי דקמבטי' ל' הלא פ"כ לריכסא לומר דאפי' גבו כו' דא"כ ה"ל לש"ס למעבד שד איכא בינייהו הלזו בדליכא כנישתא אחריתי וגבו וזוי כו' דלמ"ד משום פשיטתא ליכא ולמ"ד משום גלויי איכא. ואפשר לומר דלזו בדרך בטי' קשאל רבינא לר"א אלא בלשון שאלה אחר שראה דלא עבד איכא בינייהו דהא א"כ מוכח דבהכי נמי חיישין לפשיטתא ושאל אס' קן למאי רישא ולמה רישא ומדבר ל' ר"א דאפ"ה חיישין לפדיון שבי'. ואפשר לומר דלכא קאמר לישנא דמאי ולא קאמר לישנא דמאי אלא דה"ק מאי רישא ולמה רישא וק"ל:

בתום ד"ה כל דאמר כו' הא שמואל טפי' אית ל' כו'. ובה א"ש דקאמר הוה יטקתא נפלה מאיגרא ומאי איכפת לן בזה דהלא מ"מ לא נשאר אדם זכר משממונא' אלא ודאי אי הוה לשטייר הוה יטקתא ונשאה האדום לא אי מל' לומר עבדא הוה האיל דנשא ישראלית וק"ל: כרש"י

דף ב' ע"א בגמרא סברה מאי מחילה גודא כו' י"ס לפרש הלישנא דסברה דקאי חזני הישיבה אשר הקשו אח"כ ואימא מחילה פלוגתא דהס סברה דלכא אחי' ל' הילשתא דטעמא דרעו כו' משום דאין לן פי' אחר על מחילה כ"א גודא ולהכי קמקשים ואימא מחילה פלוגתא דהלא אף בלשון פלוגתא נאמר לישנא דמחילה וא"כ מנ"ל לפרש דנאמר דוקא על גודא וטעמא דרעו ופ"י משני אח"כ דטעמא דין דנאמר ונפרש על גודא לא הוה משום דלא נאמר לישנא דמחילה כ"א על גודא רק הטעם הוה משום דעל לישנא דפלוגתא הו' קשה שרטי למחט מנטי' ל' וק"ל. ואפשר לומר שד ג"כ דקאי חזני הישיבה אשר הקשו אח"כ בזיבן איתו מנטי' ל' משום דהו' סברה דע"כ מחילה הוה גודא ולא מסיפס ומשני להו דאיט כמו שקס"ד דידעו אלא לישנא דמחילה אפשר לומר ג"כ על מסיפס וא"כ ה"א במסיפס בעלמא סני ודוק:

בתום ד"ה כדמני כו' עד הילכך הוה נמי דקמני קידש ר"מ הוה פ"כ פי' דמסתמא דברייתא אמתני' קאי ובה א"ש דהתחילה דברייתא לומר מחילת הכרס שנפרשה דבפרשת מחילה קמייירי ולא קמייירי בתחלת עשי' המחילה והטעם משום דאמתני' קאי ושם מפורש כבר תחלה דין דכרס עם הזרעים וק"ל:

שם בד"ה אומר לו גזור פי' לבצל הכרס כו'. ובה א"ש דקאמרה דברייתא מחילת הכרס שנפרשה ולא קרי לה מחילת הזרעים או מחילת הסבואה אלא משום דמוטל על בעל הכרס לבטלה מש"ה קרינן לה על שמו וק"ל. וקאמרו אח"כ ואורי' דלכא קמני אומר לו גזור כו'. משום דאי לא הו' אחר דעל בעל הכרס לבד מוטל לעשות המחילה כ"א על שניהם א"כ ודאי הוה לריב למתני אומר לו גזור דהלא פ"כ מיירי בשאחד רוצה לגזור והשני איט רוצה לכך חייב השני בתיבא של זה שהוא רוצה לגזור וק"ל:

ע"כ בגמרא בזיבן כו' פשיטא. אפשר לומר דבשלאמא אי הו' אמרינן דהיזק ראי' שמי' היזק א"כ סיפא טובא קמ"ל דהיזק ראי' שמי' היזק ולכך הו"ל למתני בזיבן את הסתל ואיירי דתנא הא תנא נמי תיבת בלמנע. אבל אי אמרינן דאיטו היזק א"כ הוה כל הסיפא מיותרת דה"ל למתני השותפים שרטו לעשות גודא או כותל בזיבן ושפיר הו' דעיין דהיזק ראי' לאו שמי' היזק ודוק:

עוד בגמרא ודקארי לה מאי קארי לה סיפא איטעריכא ל'. נראה לפרש דה"ק הו"ל דחזק דבסיפא לא אכפת לן ברטי הראשון לומר דיסיפא אפי' מן ד' ולמעלה א"כ צרישא נמי נימא הכי ולהכי שפיר קמקשה מרישא אבל התרין מתלק בניהם ודוק:

עוד שם מאי לאו בכותל כו' נראה לו לומר דכותל קמייירי דמסתמא קאי הסיפא ארישא דמיירי נמי בכותל וק"ל: בתום ד"ה נתיאצא הימנה כו' והטעם י"ס לפרש כו' דומי' דריעה דנימא ל'. לכך נראה דלכא קמני נמי הכא ה"י קידש לומר דהוה כאלו הוה קידש האיל דנימא ל' וק"ל: עוד שם בד"ה חייב באחריותו אפ"כ דהיזק שאיט ניכר כו' נראה לר"י דהאי חייב באחריותו ולא הוה די' ל' במאי דאמר ה"י קידש וממילא יו' חייב באחריותו אלא כדי שלא נאמר דאף דקידש הוה אפ"ה לא יו' חייב האיל דהוה היזק שאיט ניכר לכך הו"ל לסיים וחיוב באחריותו וק"ל: עוד שם ד"ה ואימא כו' מפרש ר"י משום כו' לפיכך דוחק לפרש כו' ובה א"ש נמי דלא קאמר ואימא מאי מחילה מסיפס ואפ"ה בזיבן את הכותל דהיזק ראי' שמי' היזק. משום דהמקשן בא לרמוז ולהראות דנימא לומר פירוש על מחילה בדוחק מלומר גודא אשר יש עליו כמה קשיות וק"ל:

דף ג' ע"א בגמ' אמרי לה סברה כו' עיין מה שכתבתי על סברה הראשון בדרך הראשון כי כן י"ל ג"כ על סברה הלו וק"ל. הנה י"ס כאן תרי לשוטים ולשון ראשון קאי עד תיבת כו' כי תיבת כו' מורה על מאי דהקשו שד וכי קט מידן מאי הו' עד גמירא והלשון השני

דאי סבר כהאי סברא א"כ לריך ליתן לכל הפחות בדמי רביעי' כח"ק ואי סבר כר"י ור"י פ"כ לית ליה האי סברא דא"כ למה יחייב בעמד הניקק וכדכתב רש"י לעיל ב"ב דתנא קמא כו' וזהו שאמר רבא זיל פייס' במאי כו' דפ"י ממ"נ בא עליו הדוק ותמלא עוד כי דליתא לך חספא כו':

בסתני' - מד' תמות ולמעלה חין מחייבין אותו כו' הנה יש פלוגתא בין הפוסקים אי יכול האחד לבטל למעלה מד' שלא ברשות חבירו פ"פ וקל"ט יש להביא רמיה דטל להביא למעלה מד' על הולאתו מדוקתני בסופא מד' תמות ולמעלה כו' ומדיוקא דרש"א שמעינן לה כבר אלא דבא להרוס דאין מחייבין אותו אבל יש לו רשות לבטלו למעלה מד' וק"ל:

בתום ד"ה ד' לל"ז כו' פ"ן במהרש"א דפסא כיון:

ע"ב בגמ' חק בחוקת שנתן כו' ת"ש כו' הנה י"ל ולישב דלא הקשה רש"א חסיפא זלם דכרי ר"ל שכתב דהנה מליט בהשאל דקא בעי ה"ס אי עבד אינש דפרס ביזמא דמשלם זמני' וא"כ אף דמסיק דעבד אינש מ"מ לאו פשיטות הוא עד דטול להקשות פשיטא וא"כ אי לאו פלוגתא דר"ל ורבא לא הוה קשה ל' מיד דתמא דרש"א דמחייבין מימי דאמר דפרס ביזמא דמשלם זמני' וא"כ לא הוה פשיטא וסיפא מיירי דעסן דפרס בתוך זמני' וא"כ א"כ תמא מקשה השאל לר"ל דנתקן ג"כ הכי דתמא דבזמא לא לר"ל קא מקשה אלא על אבי ורבא דפ"כ לפי טעמא דידהו דלא לטרוך לריבין לפרן התמני' דבכור דמחזרי תוס' דשאל ישות בתוך ל' וא"כ דומיא דהכא נמי יומא דשאל לא יבנה אי מיירי בתוך הזמן ואי מיירי ביזמא דמשלם זמני' דחלה החששא מ"מ הוה פשיטות לדידהו דהאי לדידהו במקום דליכא החששא אפי' בתוך זמן אמרינן דעבד דפרס וא"כ אדאשתא מחייבין בדבר דאין נאמן כי אם ביזמא דמשלם זמן ואי ליה לאשמעינן בדבר דנאמן אפי' בתוך הזמן במקום דליכא החשש ודוק:

בתום ד"ה אפי' מיתמי כו' ושור אי לית לכו חוקה דר"ל כו' ובריש השולחן כו' אלא בתלת כו' קתא יש לדרק דתמא דדאי אית ל' דר"ל ור"ל גופי' מל"ל דאית ל' דביבין אפי' מיתמי חק דפסקין כן אבל מל"ל דהוא סבר כן ואף דחיקא מילתא טובא דנימא דר"ל ור"י תרתייאה יסברו דלא אמרינן כן בימתי ואין נפסקין כן מ"מ אינש מוכח בכי דסובר ר"ל כן דנימא דר"ל לפסוק בד' מקומות כר"ל ודוק:

דף ו' ע"א בגמ' א"ד במקום חוקה לא אמר' מה לי לשקר הא דלא קאמר בקיטור א"ד דלא אמרינן וכו' לא. אפשר נומר דשאל ב' דברים א' אי אמרינן מה הוה דמפרש השאל ושור שאל מיהא אי לא אמרינן אפי' מה לי לשקר היך דהוא בעלמו החוקי הזמן בכלואתו דלא היה פדים בקביעות הזמן וכדכתבו תוס' לעיל ב"ב ובא בזמני כו' ומה לי לשקר הוה נראה לכאורה עדיפא ממה לי לשקר דנקט השאל האיל דאיכא למימר ב' הפסא שאמר הוא הפסא שהסיר ואי הוה שתיק מהזמן לא הוה ידעין ל' כלל וקל להבין ולהכי מסיים בדבריו א"ד לח אמרינן מל"ל כו' כלומר לשולם לא אמרינן מה לי לשקר אלא חוקה וק"ל:

הנה אפשר לומר גם הכא אהא דלא מקשה רש"א דמחייבין אסיפא משום דשפיר ידע דסיפא יתפרש רבא בתוך הזמן כאשר תוס' מדקדקין ב"ב ודאמר לו כו' א"כ רש"א לריק שסיפא שפיר משום דאי מיירי סיפא דוקא דבא בתוך זמני' א"כ ה"ל לשטוק ממנה דכבר ידעין דבר זה מרש"א דבאשר יבא בתוך זמני' אינש נאמן האיל דחזין דנקט הריש"א דברי' בדבר דליכא למימר ב' פוק זמן אלא הוה כילי לאחר זמן ולכן הוה בחוקה שנתן ש"מ בדבר דאיכא למיטא ביה פוק הזמן ובא בתוך הזמן דאין נאמן אלא פ"כ דסיפא רש"א לאשמעינן רבותא טפי מיהא והוא אפי' בא לאחר זמן ושמן שפרע פוק הזמן דאין נאמן ומשני ליה דעסן דסיפא היא משום דמי יימר כו' וק"ל. כן הפלתי לתדורי את תלמידי: בגמ' מאי לאו כו' חין לך בידי דאמר ליה פרעתיך בתוך זמני לישנא דאין לך בידי משמע ליה הכי דה"ק חין לך בידי כלומר בשעת הפרעון לא היה לך בידי וק"ל: בזהו

ברשי' ד"ה פשיטא כו' דאפי' כו'. הולך לזה דלא תימא דדלמא קמ"ל דחיקא הכא הוה של שניהם האיל דמחללה בע"כ פשטי משא"כ במקום אחר וק"ל: דף ד' ע"ב ור"י א' נשפ"י כו' פ"ן בב"י אי ר"י פליג על ר"ה או לא:

בגמ' דאמר רבינא הכא ביהאי מיקקן לאפוקי מדאב"י כו' סיורא וא"כ שפיר דינא קמ"ל דרעבד א' חזי ולא כב' דטפני' אית למחן דעבד חזי לאפוקי מדאב"י דאמר בהאלא ליכא חקנתא וא"כ אפי' עבד אחר חזי חין טפניס לו אחר שלא מיקט חממים לפשות כן וק"ל. ואמר שכתבתי זאת מלפני כן במהרמ"ל:

בתום ד"ה לאפוקי לרדאב"י ואב"י סבר כו' ובזה א"ש דלא קאמר בש"ס בתרומא דרבינא תיבת אלא משום דלאב"י קאי פירון הראשון וק"ל:

בפתיחתין המקק כו' וגדר את הראשונים ואת הב' והג' הא דלא קאמר בקיטור וגדר השלשה. יש להביא רמ' קתא לסתירת דברי הב"י אשר כתב בסוף סימן קנ"ח דאם גדר המקק ב' רוחות והניקק גדר השלישי דמחייבין אותו וכו' חקן עליו וכן הרמ"א פ"פ ומהכא משמע דבבב"ה קתא דלכך לא קאמר בקיטור וגדר השלשה וא' ידעין במכש"כ דאם לא גדר אלא א' או ב' אלא דבא להרוס דאף בגדרת א' או ב' יש דין אחר שאין בדיון גדרת השלשה בבית אחת והוא זה בשגור א' והניקק גדר השני או שגור הוא ב' והניקק בג' אפי' חין מחייבין אותו ודוק:

בגמ' דאמר ר"י כו' הלכה כר"י כו' בקתא ספרים ליתא להאי מילתא ובכל ש"ס דפ' ויגאל' ליתא וכן ה' הגירסא שלפני הב"י פ"פ ודוק:

עוד בגמ' חק בשלמא כו' אמרתי לפני תלמידי כאשר אמר תחלה בשלמא ואח"כ מקשה קושטיו ד"ל דאי הוה ק' לן ג"כ קתא על ר"ה הוה ניחא לן הא דחייא בר רב אבל בתלמא ניחא לן הא דר"ה א"כ קשה לן הא דר"מ ב"ר. ואם זה דהנה גם לר"ה יש לכאורה לדרק במילתא דר"י אשר אמר אס עמד כו' דמשמע דחייא דוקא דניקק ובפרס לפי מאי דמשמע ברש"י ז"ל דנקט בהדיא ניקק ואכתי סבר דה"ה למקק כדכתב רש"י וא"כ הוה ק"ק למה קמני א"כ מילת' דניקק ודבר זה לא הוה קשה לן כ"א בשלמא דר"ה פליג על ח"י בר רב במילתא דר"י מכל וכל דהייט דסבר דר"י סובר בין בגדר הניקק וכן גדר המקק לשולם אמר' אל"כ' הכל לפי מה שגדר וא"כ דחייא קשה אליב' למה נקט ר"י מילת' דניקק ולא במקק וא"כ הוה ניחא לן אליבא דחב"ר דאמינא דפ"כ לא פליג הוא אר"ה אלא בגדר המקק אבל בגדר הניקק מודה דהכל לפי מה שגדר וסברא גדולה יש בדבר וק"ל. וא"כ שפיר י"ל דא"כ דלרבנן אפי' בגדר הניקק סברי לפי דמי קניס. אבל בשלמא דלא קשה מידי לר"ה דפ"כ לא פליג ר"ה ואמר דהכל לפי מה שגדר אלא דוקא דניקק אבל במקק מודה לחב"ר וא"כ שפיר נקט ר"י מילת' דניקק דוקא וא"כ בדפליג חב"ר אר"ה פ"כ אפילו בגדרת הניקק א"כ קשה מאי בנייהו ודוק:

והנה במילתא דר"ה דאמר הכל לפי מה שגדר ולא אמר בקיטור דטען לו מאי הולאותי. ה' נראה דבא לרמוז לן בשגור הניקק הרביעי' בקניס דאין מוגלגין עליו אלא דמי קני' פ"ן בפוסקים וק"ל:

בתום ד"ה ור"י סבר כו' אפי' כו' להאי לישנא כו'. ובזה א"ש דקאמרה הש"ס לישנא אחרינא ולא אמרה אפי' דקאמר' בשארי תירוצים וק"ל:

דף ה' ע"א בגמ' דני' כו' א"ל כו' לא יתיב ל' פ"כ. הנה רבינא לא רשע ללכת עמו בדינא ודינא אכתי משום דסבר דלמא יסבור כחב"ר אליבא דר"י ובר רשע ליקח ממנו דמי קניס ולא רשע סבר דלמא יסבור כחב"ר אליבא דר"י ובר לא רשע ליתן ליה אפילו אגר נטירות' סבר דלמא יסבור כר"י ללישנא אחרינא דדוקא עמד ניקק ולא בגדר המקק כל ד' רוחות עד שראה דניחא ל' ומיא אכתי ה"ל לרזי' טענה מה האיל דינא מב"ד ואי כבר על ד' מחיות אבל א"כ בא עליו מכה ממה נפשך